

Vyšehrad ROZHOVORY

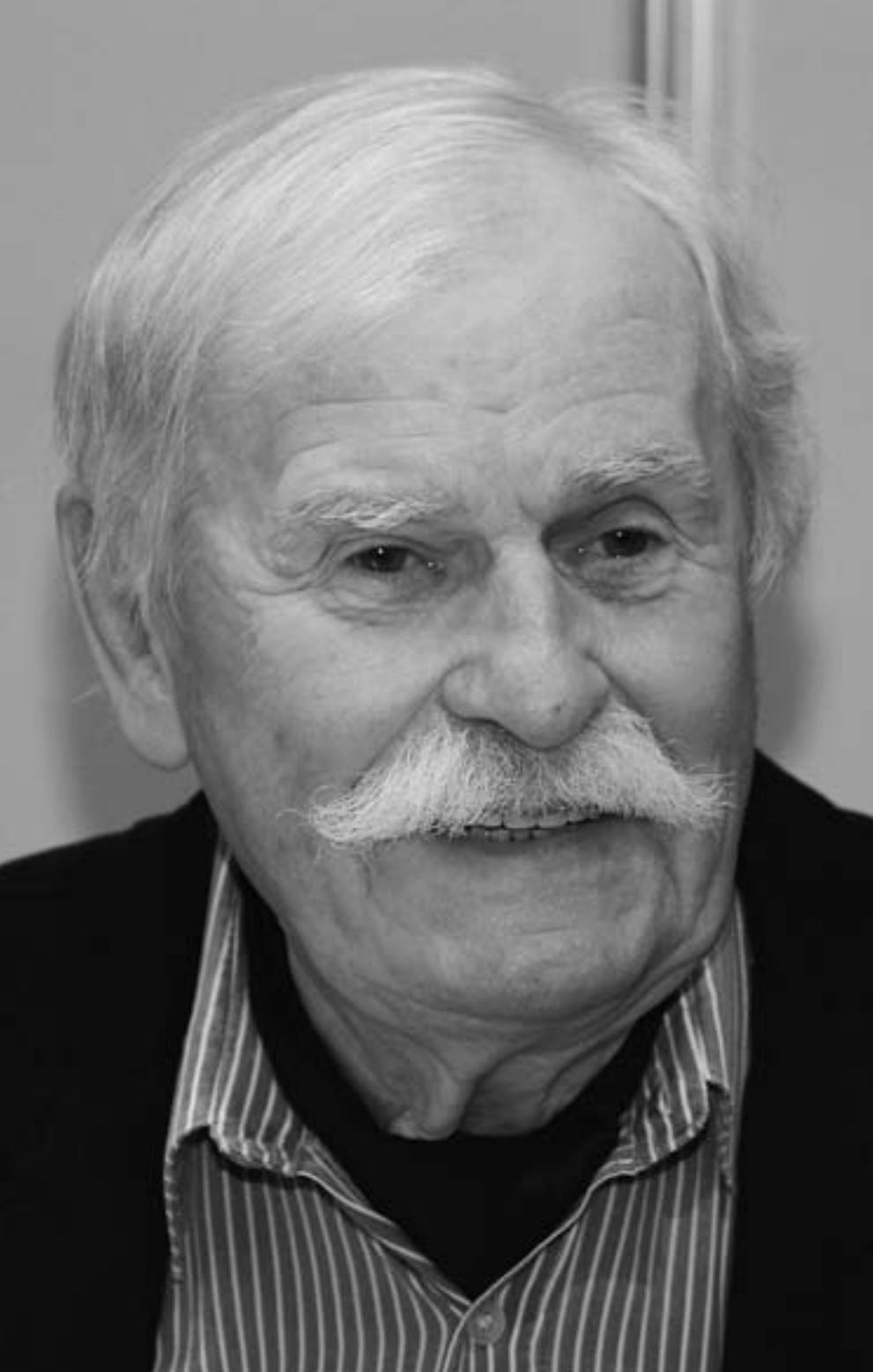
Jiří Žák /

Adolf Born

**VESELÁ CESTA
ŽIVOTEM**

Jiří Žák / Adolf Born
**VESELÁ CESTA
ŽIVOTEM**

Vyšehrad

Tištěnou knihu si můžete zakoupit na
www.ivysehrad.cz

Jiří Žák / Adolf Born
Veselá cesta životem

Fotografie archiv Adolfa Borna
Grafickou úpravu navrhl Vladimír Verner
Redakčně zpracovala Blanka Koutská
Odpovědná redaktorka Marie Válková
E-knihu vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
roku 2012 jako svou 1051. publikaci
Vydání v elektronickém formátu pdf první
podle 1. vydání v tištěné podobě
Doporučená cena E-knihy 136 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

Copyright © Jiří Žák, Adolf Born, 2011
Illustrations © Adolf Born, 2011

ISBN 978-80-7429-276-7
pdf

S Adolfem Bornem se známe dávno. V minulosti jsme se spolu párkrát potkali a povídali si o divadle, o Francii a o všem možném.

K těmto rozhovorům jsme se setkávali pravidelně od jara do léta. Sedávali jsme v Bornově ateliéru, mluvili o všem, co Adolfa Borna vedlo tou veselou cestou životem, a přitom na nás moudře shlížely hlavy ve fezech, turbanech a nejroztodivnějších čepicích, jako by s námi vážily každé slovo a zvedaly oči v sloup pokaždé, když začal být náš hovor až moc vážný. Neboť u Bornů je doma humor, a to je třeba respektovat.

Při těchto vzácných okamžicích setkávání jsem si znovu – a pokolikáté už – uvědomil, jaká je škoda, že člověk k psanému textu nemůže přiložit zvukovou nahrávku takových rozhovorů, protože psané slovo nemůže ani zdaleka zachytit charisma člověka jako je Adolf Born.

Snažil jsem se o to. Snažil jsem se zachytit všechny Bornovy myšlenky, toulající se často ve světě fantazie, podobně jako jeho grafiky, přeskakující někdy z místa na místo rychlostí, kterou člověk vlastně ani nedokáže zachytit. Snažil jsem se, aby tento text byl svědectvím toho, jak moc mám Adolfa Borna rád a jak si ho vážím.

Doufám, že laskavý čtenář to pochopí a přijme to nikoliv jako nějaké hlubokomyslné povídání, ale skutečně jako veselou cestu nejen životem, ale i fantazií Adolfa Borna.

Praha, září 2011

Jiří Žák

Narodil jste se v Českých Velenicích, ale tehdy se jim říkalo Cmunť, že?

Ano, protože České Velenice byly asi dva roky po vzniku tak zvané první republiky oficiálně připojeny k Československu a původní město Gmünd se prakticky rozdělilo na dvě části. Ve mně jako v zarytém monarchistovi to vyvolává jaksí sarkastický úšklebek, ale je pravda, že České Velenice měly velice zvláštní atmosféru. Postupně se tam ovšem všechno měnilo.

Žila tam moje babička s dědou. Zajímavé je, že Velenice postihlo jakési dvojí vystěhování. Babička nikdy Rakušany nepovažovala za Němce. Polovina mé rodiny se nikdy nenaučila česky a ještě před vznikem první republiky bydlela v Rakousku. Byli jsme čtyři bratřenci, dva žili na rakouské straně a dva na české. Babička se musela vystěhovat, když Rakousko anektovali Němci. Nikdy to neměla Rakušanům za zlý, ale válku prožívala velmi emotivně. Hrozně se trápila tím, aby její dva vnuci nemuseli z Československa na nucené práce do Reichu. Mě se to tolik netýkalo, i když to bylo od osmnácti povinné; ale já v té době studoval na gymnasiu a tak se to na mě nevztahovalo. Ale můj bratranec do Reichu šel. Byl to šarmantní muž, kterej mě často provokoval svým chováním, ale to chování se líbilo ženskéjm, takže když ho nasadili na práci do Říše, namluvil si tam manželku jednoho vysokého německého důstojníka, který v té době byl někde v Rusku nebo bůhví kde, nastěhoval se k ní, nosil jeho pyžamo a choval se tam naprosto suverénně jako pán domu. Všichni jsme

mluvili plynne německy, to bylo za první republiky a zejména na rakouských hranicích naprosto běžné, i když rakouský dialekt se diametrálně lišil od pruského, ale byl příbuzný bavorskému dialektu. Já vlastně od té doby rozlišuju Němce na Severní Němce a Bavoráky, kteří jsou vlastně něco jako naši krajaní. Ke konci války se bratranec samozřejmě včas zdechnul. Zajímavý je, že jeden z mých přátel, rentgenolog, kterého záměrně nebudu jmenovat, měl stejné zážitky jako můj bratranec. Vždycky říkal, že Němky byly hrozně příjemný holky. Tehdy byly v módě takový širší kalhotky a kamarád vyprávěl, že ty Němky je nosily a že to člověku strašně usnadňovalo práci. Víte, váhavej člověk, kterej se stydí a říká si, že tohle nebo támhleto by neměl dělat, neprorazí nikdy a nikde. Ale takoví čeští donchuáni prorazili vždycky a všude.

A co na to babička?

Jak jsem říkal, pro ni to bylo hrozně složitý. Kromě dvou vnuků v Československu měla ovšem starost i o naše dva bratrance, kteří museli narukovat do německý armády, takže ona byla tak trochu jako Jekyll a Hyde. Ale jenom zdánlivě, protože nás všechny brala jedním metrem. Všichni jsme byli její vnuci, proto nám všem přála jen to nejlepší. Naštěstí se nikomu z nás nic nestalo. Je ovšem pravda, že když jsem za komunistů chtěl napsat strejčkovi nebo bratrancům do Rakouska, musel jsem jít na poštu s občankou a vyplnit formulář, v jakém jsem s nimi příbuzenském vztahu.

To si už dnešní generace neumí vůbec představit.

Neumí. Proto nemám vlastně žádný vztah k mladý generaci, protože mladý lidi žijou naprosto odlišným způsobem. Vůbec nevědí, jak složité to tenkrát bylo, jak musel být člověk pořád ve střehu a jak musel vyplňovat nekonečný formuláře. Zajímavý ale je, že karikaturisti a ilustrátoři měli za nejhluššího komunismu snadnější život, než spousta jinejch umělců. Chodila jim pozvání z celého světa a oficiální místa ta pozvání kupodivu respektovala, i když samozřejmě ne finančně. Tak

jsme sedávali v Bartolomějský jako u zubaře, byla nás tam spousta a čekali jsme, až se otevřou dveře a ozve se:

„Další soudruh.“

Člověk vešel dovnitř a povídá:

„Soudruhu, potřeboval bych výjezdní doložku, tady mě zvou na tejden...“

A soudruh řekl:

„Tejden, tejden, to je moc. Ale co s váma mám dělat?“

A buch, dal razítko a jelo se.

Bylo mu to v podstatě fuk, nic ho to nestálo. Člověk si musel koupit jízdenku a mohl jet třeba do Mnichova, ale tam už to záleželo na laskavém přijetí toho dotyčného nebo organizace, která vás pozvala. Jednou jsem dostal cenu – zaplatť pámbůh, bylo jich pak víc, ale tohle bylo krásný entrée – od prefekta části Itálie, která zabírala asi stejně velké území, jako bylo Československo, takže on to byl vlastně takovej prezident. A já mu napsal, že mám s jeho pozváním potíže a on mi poslal oficiální dopis s pečeti a v něm napsal, že jsem i se svou ženou jeho hostem. Tak jsem šel na italský velvyslanectví a tam seděl takovej malej italskej úředníček, kterej už nasákl českou mentalitou. Já mu beze slova ukázal tu pečeť a on vyskočil, stoupl si do pozoru a pravil, že všechno bude náležitě připraveno.

Tím jenom chci říct, že mladý lidi vůbec nechápou, že člověk musel vystát frontu, aby dostal bumážku z český strany a pak bumážku ze strany italský, francouzský nebo kam chtěl jet. Nechápou, že musel napsat, kterým vlakem jede a přes kterej přechod pojede třeba z Rakouska do Itálie. A jestliže jste z nějakýho důvodu tu stanici minul, musel jste se vrátit, protože kontrola hranic probíhala stejným způsobem jako u nás, snad jen o trochu laskavějším. A tak dále a tak dále.

Ale do té Itálie jste se dostal.

Dostal. Přijeli jsme tam a už tam na nás čekali moji zahraniční kolegové, hlavně Polák Eryk Lipinski, kterej se později stal ředitelem muzea karikatury ve Varšavě, kde jsem měl taky výstavu. To byl velkej recesista. Měl mladší paní, se kterou

Při přebírání Zlaté palmy v italské Bordigheře s francouzským kreslířem Raymondem Peynetem a s prezidentem festivalu Cesarem Perfettem, 1968

měl techtle mechtle už předtím, ale ona byla vdaná za známého varšavského lékaře. A tak si Eryk vzal na sebe smoking, koupil kytici a šel toho lékaře požádat o ruku jeho ženy, aby si ji mohl vzít. Měl prostě humor v krvi, hnanej až do takových extrémů.

Takže tam byl on, Jugoslávci, Turci a spousta dalších. Konalo se to v malém lázeňském městečku Bordighera neda-leko francouzskéjch hranic. Když jsem uviděl hotel, v kterým nás ubytovali, zjistil jsem, že všechny valuty, který jsme měli různě zašitý po kapsách, by nám vystačily asi tak na půlku noci a kolem třetí ráno bychom se museli vystěhovat. Ale my jsme samozřejmě byli hosté, a když došlo na oficiální zahájení, přijel ten prefekt. Bylo to vážně jako když přijede prezident. Dva policisti na motorkách vpředu, otevřená limuzína a dva policisti vzadu. A prefekt zamířil s ohromnou kyticí k mý ženě, protože si nás jako své oficiální hosty náramně

považoval. A Italové podklesli v kolenou, protože dodneška sedmdesát procent lidí od západní Evropy až po Jižní Ameriku přesně neví, co je to Česko. Ale je pravda, že za ty roky jsem se naučil, že když řeknu: „My jsme z Prahy“, všichni se orientují stejně. A je jedno, jestli jsou to Turci nebo Italové. Když řeknu, že jsem z Prahy, ozývá se „Baroš, Baroš“, protože v Turecku i v Itálii jsou Baroš a Nedvěd velkými pojmy.

Tak to byla naše první návštěva. Pak jsme tam na pár dnů jezdili vlastně každý rok, seznámili se tam s plejádou kolegů a některá přátelství vydržela až do jejich smrti. Mezi malířema existovala obrovská konkurence, ale když do Itálie přijel cizí karikaturista, byl mile překvapen lichotkami. Jejich mentalita je obdivuhodná. Takhle vzniklo celoživotní přátelství se dvěma tureckými kolegy a díky nim jsme se pak dostali do Turecka, který považuju za svou druhou vlast. Anglosaský země mě vůbec neoslovily, ale Řecko nebo Turecko mi jsou opravdu druhou vlastí. Ale když mluvím s nějakými rodiči a ti říkají, že by naše děti měly nejdřív poznat naši vlast, říkám jim, že musí poznat taky Salcburk a Innsbruck a potažmo jižní Tyrol a Brixen, protože to je taky naše vlast, naše země. Neuznávám idioty, kteří ji rozdělují hranicemi.

Vraťme se do Velenic. Kde je vlastně původ jména Born?

Pár Bornů prý žilo na Berounsku.

To je české jméno?

Myslím, že je skandinávsko-německý. Jednou jsem se z rozpustilosti ve Švédsku podíval do telefonního seznamu a tam těch Bornů byly asi dvě stránky. A v některých oblastech Německa taky, protože Born znamená ve staroněmčině der Brunen, čili studna nebo pramen. Když se v Rakousku někomu musím představit, říkám mu: „Dejte pozor, až budete psát mé jméno, protože je typicky český.“

A on hned odpovídá: „Dávám pozor. Jak se teda jmenujete?“

„Adolf Born.“

To je typicky český, protože v Rakousku se všichni jmenujou Potucek nebo Kloucek a my Češi se aspoň snažíme udržovat německý jména.

Jak se rodiče ocitli ve Velenicích?

Tatínek se tam dědovi a babičce narodil. A pak se tam vyučil železničářským zámečnickem. Stal se z něj ajznbónák, jak my Češi krásně říkáme. Ale já tam žil krátce, proto říkám, že v Praze žiju vlastně v emigraci. Když mi byly asi čtyři, přeložili otce do Chebu, tam jsme zůstali asi rok a od té doby jsme pak bydleli v Praze.

Takže vaše vzpomínky na Velenice jsou zprostředkované přes babičku?

V jižních Čechách nedaleko Velenic měla zase rodiče moje matka a tam jsem na půdě strávil dětství, protože tam byly knížky, na které dodnes s obdivem vzpomínám. Jedna byla taková veliká a jmenovala se Mein Österreich, mein Heimatland. Když jsem si jako jedenáctiletý kluk prohlížel stránky o Mostaru, říkal jsem si v duchu, že se tam určitě jednou v životě musím podívat. No, podíval jsem se tam, když jsme se ženou jezdili do Jugoslávie. Cesty do Jugoslávie tehdy naše úřady tak nějak tolerovaly.

Pamatuju se, jak můj ledenický dědeček zdravil „Grüss Gott“, čili Pozdrav Pánbůh. Takhle se zdraví i v Bavorsku, které má se zbytkem Německa málo společného. A je pravda, že jakmile někdo pozdravil „Tchüss“, všichni hned věděli, že přišel z Pruska, a musel zaplatit pět marek do klobouku, protože takhle se v Bavorsku nezdraví. Tohle jsem ještě zažil i já, ale dnes už to nefunguje. V hospodách vždycky visela fotografie, na který stál na horách člověk oblečený v koženém a po jeho boku stáli další dva lidi naprosto nevhodně do hor oblečení a pod tím bylo napsáno: „Zwei Preussen und ein Mensch“. Proto vždycky říkám, že averze Bavoráků k Prusům je mnohem intenzivnější než naše. Úpadek začal s Ludvíkem II., kterej měl zvláštního koníčka a stavěl jeden

Rodiče, Velenice 1930

zámek za druhým, kam se dnes hrnou davy Japonců a Američanů s foťákama. Ale Freistaat Bayern zůstává pořád Freistaat Bayern. Takový styčný body existovaly mezi Velenicemi, Rakouskem a potažmo Bavorskem.

Legrace ovšem je, že moje babička z matčiny strany byla Maďarka, pocházela z Györu a šla vařit do Vídně, kde si namluvila dědu, kterej byl taky zámečník, ale v továrně na klavíry. Zabýval se technikou, o který já vůbec nic nevím. Ve Vídni se jím narodila maminka a oni se pak odstěhovali taky do Prahy a z Prahy za chvíli a navždy do jižních Čech, do Ledenic. Ledenice jsou asi třicet nebo čtyřicet kilometrů vzdálený od Velenic.

A dědeček z tatínkovy strany se ve Velenicích narodil?

V Berouně. A taky byl ajznboňák. A taky zámečník, jako můj druhej děda. A kupodivu jejich synové, můj táta a můj strejda, byli taky zámečníci. Ale můj strejda z Ledenic se specializoval na motorky. Takže byl sice zámečník, ale už takovýho modernějšího ražení.

V nějakém rozhovoru jste vzpomínal na svou fascinaci vlaky. Takhle vaše láska vznikla taky ve Velenicích?

Ano. Moje teta měla na nádraží ve Velenicích trafikku. Když mi bylo něco mezi patnáctým a šestnáctým rokem, tak mě jako trafikantka naučila kouřit. A já pak kouřil asi do dvaadvaceti let. A protože jsem hypochondr a poněvadž se mi zdálo, že mě pořád nějakým divným způsobem bolí v krku, řekl jsem si: Chlapče, to bude od toho kouření. A tak jsem kouřit přestal. Pak se mě v rádiu ptali, jak jsem dokázal přestat kouřit, a já jim řekl:

„Víte, statečnej člověk samozřejmě nepřestane kouřit nikdy. Když má takový a podobný příznaky, tak se tomu vysměje a říká si, že děda taky kouřil a kolika se dožil. Ale zbabělec jako jsem já v takovém případě kouřit přestane.“

A oni říkali:

„Pane Borne, tohle přece nemůžeme odvysílat.“

Pamatujete si dobře na babičky a dědečky?

Absolutně výborně, i když dědové jsou v mých vzpomínkách tak trochu v pozadí. Ale babičky ne. Babička velenická byla takovej generál, měla čtyři kluky a musela je vychovávat. A když třeba děda něco neudělal správně, tak ho hned plácla přes ruce, prostě dostal takovej mírnej výprask. A babička ledenická z matčiny strany zase měla hroznej problém se naučit vídeňskou němčinu. Naučila se ji nakonec výborně, ale zase se nikdy nenaučila dobře česky a v češtině vždycky zadrhávala, takže nerada česky mluvila, což jí tak trochu posunulo do role takové tiché babičky. Byla něžnější, než babička generál, ale na mě působily obě, i když musím připustit, že babička generál o trochu víc. Dodneška vzpomínám, jak plísnila dědečka: „Dyť ty v tý němčině děláš chyby!“ S částí rodiny se totiž muselo komunikovat v němčině, takže dědeček dostával jazykové úkoly a babička mu říkala, co se má učit.

Při téhle příležitosti mě napadá, jak setkání s někým můžou člověku ovlivnit celý život. Setkání s dědečkem a babičkou bylo přirozený, ale setkání s lidmi, kteří člověka ovlivnili v pozitivním slova smyslu, jsou někdy úplně náhodný. Mám na mysli třeba setkání s tureckým kolegou, který bylo tak intenzivní, až nakonec přerostlo v opravdovej bratrskéj vztah. On věděl, že kdyby se se mnou něco stalo, bude mě do smrti živit a současně věděl, že kdyby se jemu něco stalo tady, protože za mnou několikrát přijel do Prahy, budu se o něj starat já. Mám vůbec k Turecku takovej zvláštní, nostalgickej vztah. Pamatuju ještě starej Istanbul, ale protože mě tam zvali do porot, poznal jsem v Turecku spoustu míst a zjistil jsem, že povahově nejbližší Slovani jsou pro nás Turci. To platí absolutně. Neexistuje žádněj jinej příbuznější slovanskěj národ. Je to tím, že Turci mají stejně jako my bytostně ve své povaze smysl pro humor. A že mají humor rádi. A zároveň jsou nám blízcí taky proto, že mají smysl pro to, čemu my říkáme bordel. A tyhle dvě věci naše národy úzce spojují. Když opominu některý balkánský extrém, nemůže existovat bordelářštější národ, než jsou Češi.

Ale za Rakouska-Uherska to tak nebylo. Doktor František Dvořák, což je můj takovej druhej největší kamarád, mi jednou půjčil Cestopisy Jana Nerudy. Předtím jsem je vůbec neznal. Jan Neruda odjel na roční cestu, procestoval Egypt, Turecko a podobný země. Vyprávím to proto, že mě to inspirovalo k jedné grafice. Neruda se v jedné z těch exotických zemí dostal do potíží s policií. Něco prostě vyvedl. Už už se to schylovalo k tomu, že ho zatknou, když v rozhodující okamžik vytáhl z kapsy rakousko-uherskej pas a prohlásil:

„Nezapomeňte, že jsem občanem největší monarchie v Evropě a na tu se nevztahují takový věci, který vy na mě teď vytahujete.“

Pustili ho a on zase ten pas schoval. Já jsem tuhle historku zachytil na obrázku, ale celý se to odehrává v harému, protože kdyby se to stalo na ulici, nikoho by to nezajímalo. Ale když je Jan Neruda zatčen v harému, tak už to má logickéj fundament.

Kromě vztahu k Turecku a exotickým zemím se vyznáváte často z lásky k vesnickým poutím a cirkusům. K zaklínačům, kouzelníkům, poutovým silákům...

Vždycky jsem tvrdil, že když jsem studoval na UMPRUM, mou skutečnou akademií byly obrazy z poutí. Jeden z nich se třeba jmenoval Svět za sto let. Byl vystavenej v takovém velikánském stanu a byli na něm mlčky stojící lidi v podivných ústrojích, jak bude svět vypadat za sto let. Nebo u kolotočů a v cirkusech byly velký obrazy, jak třeba aligátor stahuje černochoy z pirogy do vody. Samozřejmě že jsme všichni věděli, že je za chvíli sežere. To všechno bylo tak okouzlující, že to člověku uvízlo v paměti. Tenkrát lidi poutě strašně milovali. Na pankrácký pláni, která se táhla až do Nuslí, se pořádaly gigantický poutě. Vystupovali tam taky profesionální zápasníci. Jeden se třeba jmenoval Ali ben Abdul, jiný Esau – správně asi Ezau, ale my mu neřekli jinak než Esa. Miloval jsem poutě i cirkusy, i když jsem pak byl na gymnáziu. Třeba úplně mě minuly foglarovky, na který řada lidí s dojetím vzpomíná. My

S tureckým přítelem Nahrem Tüblekem, 1992

uznávali jen Karla Maye. O tom, kdo nečetl jeho Vánoce, který se odehrávaly o Vánocích v Německu, jsme říkali:

„Hele, znáš dost mayovek, ale tuhle jsi ještě nečet, tak všechno neznáš.“

Domnívám se, že Karel May svým způsobem inspiroval Zdeňka Buriana i Františka Tichého. František Tichý je mi povahově nejbližší a výtvarně ho pořád uznávám jako velíkána. Vždycky jsem třeba toužil ilustrovat Edgara Alana Poea, Tichý zase Stevensona, takže jsme si byli podobní i v touhách jako ilustrátoři. A k tomu všemu nás vlastně přivedly poutě. A cirkus? Tenkrát jít do cirkusu byl svátek, neděle, jako když se dneska chodí do divadla. V roce 1949 jsem absolvoval gymnázium, v roce 1950 jsem byl na pedagogický fakultě, a pak na UMPRUM a Akademii výtvarných umění. A tehdy jsme dostali zadarmo vstupenku do velikého dřevěného vytápěného cirkusu, který stával na Karlově náměstí a byl adaptovanej na

zimní provoz. Pro nás to bylo něco fantastickýho. Cirkus totiž přinášel cosi zvláště romantickýho. I za komunistů pak byly filmy s cirkusovou tematikou. Pamatuju se taky třeba na dvojici klaunů Duo Papato, kteří měli komickej výstup s jídlem.

On vlastně cirkus byl i pro Tichého fascinující. Jeho krasojezd-kyně nebo žongléři jsou skvělí. Setkal jste se s Tichým?

Ano, ale jaksi uctivě. Setkal jsem se s ním po příchodu na UMRUM, kdy už on byl na odchodu. Svým způsobem konverzace musel všechny hrozně vytáčet. Nechal třeba jednoho kluka udělat krabičku v renesančním stylu, na který byly veselý obrázky, třeba černocho v cylindru. A tenkrát přijel z Ruska nějaký kulturní zástupce a chtěl si prohlídnout práce žáků. Když uviděl tu krabičku, vykřikl:

„Ale to je rasismus!“

Tenkrát byl rektorem UMRUM architekt Jan Smetana a Tichý mu povídá:

„Hele, Smetano, vysvětli mu, co to je renesance, protože von vůbec neví, vo co de.“

Takhle Tichý mluvil s ruským přidělcem! Není divu, že šel z průšvihů do průšvihů.

A my to samozřejmě milovali, protože jsme ten režim a ideologii vnímali jaksi z druhý strany. Pamatuju si třeba, že když jsem byl v ateliéru u profesora Pelce, přinesli tam jednu nějaký starý pošramocený gramofonový desky. Na jedný mluvil Lenin a na druhý Stalin. Když začal mluvit Lenin, nebylo mu vůbec rozumět, dal se odhadnout jen tón jeho hlasu. A když začal mluvit Stalin, tak jsme se po sobě podívali, dali jsme si kapesníky před pusy a začali jsme kašlat. A nakonec jsme vyběhli na chodbu, jako že jsme dostali záchvat kašle a nechceme takovou pietní akci rušit.

Když mluvíte o Tichém, vzpomněl jsem si, jak mi vyprávěl Jiří Kodet, že když mu dědeček odkázal ateliér, František Tichý, který byl zvyklý zastavit se tam pokaždé, když šel z flámu, k němu přišel, posadil se ke kamnům a povídá Kodetovi: „Kdo seš? Ty nejsi Eman, ty seš nějaký mladej. Já jdu za Emanem.“ Jiří Kodet mu vysvětlil,

že dědeček zemřel před půl rokem. Tichý na to odpověděl: „No to je nepříjemný, já jsem zvyklej vždycky si tady sednout ke kamnům, ale tady je nějaká zima. Nemáš deku?“ A pak tam celé dopoledne spal.

To je krásná historka. A když zmiňujete toho Jiřího Kodeta, já se s ním v životě taky několikrát potkal, dokonce jsme spolu od prezidenta Klause dostali vyznamenání. To byl gentleman. Za svůj život jsem potkal spoustu zajímavých a vzdělaných lidí, ale gentlemanů v takovém tom pravém slova smyslu jen hrozně málo.

Jedním z nich byl i jazzovej zpěvák a sochař Václav Irma-
nov. Jeho rodina utekla z Ruska před Rudou armádou do
Finska a z Finska pak k nám, kde je ta Rudá armáda zase do-
stihla. Žena ho považovala za jednoho z největších fešáků.
Velice dobře mluvil a zpíval anglicky. Já ho poznal, když jsem
jako sedmnáctiletý nebo osmnáctiletý kluk chodil do jaz-
zovýho baru, kterej se nacházel v pasáži Fénix na Václaváku
pod muzeem. Tam s kapelou, která si říkala Rytmus 48, hrál
už někdy od sedmačtyřicátýho roku. Dodnes si pamatuju,
že v ní Hammer hrál na vibrafon a Václav s nimi zpíval. Byla
to skupina, která začala hrát i bebop, což tenkrát byla velice
moderní odnož jazzu. Když ho potkala moje žena, říkala mu:

„Pane Irmanove, vám to strašně sluší.“

A on jí na to odpověděl:

„Ale kdepak, to není moje zásluha. Vždycky když se Rus
umyje a učeše, tak mu to prostě sluší.“

Irmanov byl skutečně gentleman v tom nejlepším slova
smyslu. Tenkrát tady ještě podobné trendy doznávaly. Ne-
přicházelo v úvahu, aby třeba profesori na gymnáziu neměli
v kapsičce v saku kapesníček, aby nenosili kravatu nebo mo-
týlek. To tehdy bylo naprosto běžné. I vykání studentům
v primě.

*Vidím tu spoustu jazzových desek. Vy posloucháte jazz celý život,
vidíte?*

Ano. Jenomže je to tak, že dneska jazz prakticky přestal
existovat. Když kdysi nastoupily kapely jako Beatles nebo

Rolling Stones, my pravověrní jazzmani jsme si říkali: „Proboha, co to je?“ A tyhle skupiny, kterým ani nemůžu přijít na jméno, vlastně jazz úplně zničily.

Ještě se vrátím k těm poutím a cirkusu. Žůstala vám tahle fascinace dodnes?

Samozřejmě. Ještě než začala válka, měl přijet do Prahy jeden z nejslavnějších cirkusů, italský Sarrasani. Hrozně jsme se na něj tenkrát těšili, ale on nakonec nepřišel, protože válečná situace v Evropě se už vyostřila. A tak jsem udělal jednu grafiku na počest cirkusu Sarrasani, který jsem pak už bohužel nikdy neviděl. Ale zato jsem viděl německý cirkus Busch, taky velmi slavnej. Měl dvě manéže, což bylo na svou dobu něco naprosto extra, něco úplně novýho. Cirkus mě svým způsobem vychoval a pochopitelně i hrozně poznamenal.

A nezměnil pak cirkusovou poetiku nástup sovětského cirkusu?

Myslím, že ne, protože oni měli výtečný artistry, které vychovávala ta jejich specializovaná škola. I třeba Čínani byli vynikající ekvilibristi. Myslím, že to je právě naopak, že Rusové cirkusu pomohli v době, kdy cirkusová sláva začínala jakoby tak trochu pohasínat. A oni do ní vnesli novou krev. Rozvoji cirkusu taky pomohl fakt, že v Monaku se začaly konat přehlídky nejlepšího cirkusového umění. Jak říkám, cirkus pro mě znamenal něco extra, co mě poznamenalo na celý život. Ale totéž pro mě opravdu znamenal jazz. Jenomže dneska jazzových muzikantů ubývá. Je to jako s grafikou, mladí výtvarníci se jí přestávají pomalu věnovat, protože je to na ně příliš pracná technika. Zůstaly jen takový malý ostrůvky nadšenců.

Pamatuju se, jak jsme jednou jeli kolem Paříže a mířili do Bretaně. Celou cestu strašně lilo. A náhle jsme v rádiu chytili nějakou jazzovou stanici a najednou jsme si říkali, že navzdory tomu dešti je to báječná cesta. Takový kouzla dokáže dělat muzika.

Jedním z mých spolužáků a kamarádů na gymnáziu byl slavnej jazzovej muzikant Karel Velebný. Kája, jak mu říkali

kamarádi. Za protektorátu muselo celý gymnázium napochodovat na Staroměstské náměstí a tam poslouchat projevy vedoucích Kuratoria. A Kája nám k tomu vždycky potichu na flétničku vyhrával americký pochody. A když to pak převzali komunisti a soudruh Hejzlar promlouval ke svazákům, vyhrával Kája na flétničku zase německý pochody.

Rodiče se z Velenic přestěhovali do Chebu a brzy na to do Prahy. Kde jste bydleli?

Na náměstí Bratří Synků a odtamtud jsme se stěhovali nahoru na Pankrác, kde se na pankrácké pláni, jak už jsem řekl, pořádaly ty nejhezčí pouti.

Vzpomeňte na maminku a tatínka.

Já vzpomínám hlavně na to, jaký šok pro ně znamenalo, když se jejich synek rozhodl, že by mohl dělat něco jako malíře. Vůbec to netušili a bylo to pro ně obrovský a zároveň hrozný, hrozný překvapení. Říkali:

„To jako teď budeš chodit po hospodách v takovém tom sametovém širáku s mašlí a budeš lidem nabízet vobrázky?“

Ale kupodivu mi to nijak nerozmlouvali, takže na ně vzpomínám v dobrém. Navíc otec měl obrovské smysl pro humor. A zajímavý je, že když jsem se oženil, zjistil jsem, že můj tchán má taky smysl pro humor a padli si okamžitě do oka. Rodiče mé ženy bydleli na Plzeňsku u Rokycan. A když se ti dva sešli, jejich ženy šlely, protože chodili do hospody na pivo a sypali ze sebe vtip za vtipem.

Je pravda, že smysl pro humor je dědičnej. I když jsem se před dvanácti lety definitivně rozešel s karikaturou v klasickém slova smyslu, tak humor je v mé práci obsažen vždycky. Našel jsem ho i tehdy, když jsem ilustroval povídky Edgara Allana Poea. I v nich je humor přítomný, i když třeba jen v takových náznacích. Ale já jsem vždycky v literatuře tihnul k dílům, v nichž je humor stěžejní. Proto jsem třeba rád ilustroval Haška nebo Čapkovu Válku s mloky. Myslím, že humor je přítomný i v Sherlocku Holmesovi, aspoň tak jsem